

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih ☉ 15. novembra 1917

Vsled hitrega prodiranja v Italijo

so zavezniške čete ujele mnogo tisoč sovražnikov. — Italijanski vojaki za našo fronto severno-soškega bojišča na oddihu.

Nlaše in italijanske pozicije pred Gorico ☉ Vojaško zavetišče pri Tolminu ☉ Grgar in krasen razgled na goriška brda ☉ Na življenje in smrt ☉ Suhomlinov nekdanj ☉ Ruski car kot ujetnik ☉ Nlaša cesarica z otrokoma, vojvodinjo-materjo Marijo Antonijo Parmsko in s princema-bratoma ☉ Nemški cesar itd. ☉ Zbiranje sadnih peškov ☉ Navdušenje ruskih Nemcev v Rigi ☉ Povratek galiških beguncev v Kolomeji

Ljudje od Soče.

(Spisal Stanko Bor.)

VI.

Domačija.

opovski boj silovito besni. Z nadporočnikom se stiskava v cestnem kanalu, meter trde, kamenite ceste je nad nama, vendar niti temu kritju popolnoma ne zaupava. Preogromne so granate, ki jih siplje sovražnik na nas, veva, da sva izgubljena, če zadene ena v celo. Molčiva. Pušiva cigareto za cigareto, po vsaki cigareti sva bolj nervozna, z vsakim trenutkom sva bolj nemirna. Nervoznost dosega viške, kadar udari granata tako blizu, da naju gluši, da morava pritegati noge in se pritiskati k steni, ker navaljuje zemlja, razbito kamenje, drobci granate v kanal.

Silovit udar prav blizu! Stisneva se eden k drugemu, oba k steni, pritegneva noge, s široko odprtimi očmi gledava na kanalov vhod in izhod in čakava, da prileti zemlja in kamenje in drobci granate iz zraka nazaj na zemljo, planejo pri vходу ali izhodu v kanal in naju skušajo doseči. Najini živci trepečejo, ko trepečejo in sikajo drobci granate in zemlje in kamenja po zraku. Z udarom granate plane dušič dim v kanal in nam jemlje prost pogled na okolico pred in za kanalom.

Zdaj...

Debel kamen se zavalil v kanal, se še enkrat zasuje in obleži.

Drobci granate, zemlje, kamenja, peska začnejo deževati pred vhomom najine kletke, v kanal sam ne najde nobeden pota. Samo en debel kamen se je zavalil k nama.

Pa se začne razkadivati dim — midva gledava, gledava, gledava, vedno bolj ši-

Gledava ga, gledava in ne moreva verjeti lastnim očem.

Tudi on naju gleda s široko odprtimi, rdečimi, v čudnem sijaju bleščečimi očmi.

»Očka,« pridem prvi do besede, »kaj vas je granata vrgla sem?«

Gleda me in molči. Zdi se mi, da je v tistem čudnem sijaju i groza ravno prestalega strašnega trenutka i še vedno nepojmovanje, da je za enkrat ušel smrti, i čuden občutek, katerega zlasti vojaki v

Prav razločno vidim, da se nekaj spreminja v čudnem sijaju bleščečih oči, ali kaj, ne morem razumeti; opazim, da se njegove oči vedno bolj rdečijo.

»Sem-le, k meni se stisnite!« ga povabim.

Kot da ne čuje, ne uboga. Za hipe obstoji ob nama, potem se plazi dalje proti izhodu.

»Očka, kam hočete? ... Kaj mislite?« Presliši me.

Postojanke pred Gorico ob 12. ofenzivi: ○ italijanske, × naše.

boju poznajo, da namreč človek ne ve, je-li še živ, ali je že mrtev.

»Vsaj iz vode se dvignite! Sem k nama stopite, stisnite se k steni, varneje bo!« mu rečem.

Dvigne se, se začne plaziti po vseh

»Kaj vendar nameravate? Tu v sredi kanala je najbolj varno, možnost, da nas dosežejo granatni drobci in kamenje, je tu najmanjša.«

»Kaj vam ni dosti, kar vas je pred trenutki doletelo?«

Noče naju slišati, ali pa sliši, pa noče ubogati.

»Očka...«

»Ostanite!« Nadporočnikov glas je zapovedovalen.

Vse zastoj. Pripilazil se je do izhoda, pokleknil kar v vodo in se zagledal proti vasi. Naenkrat naglo plane pokonci, stopi korak iz kanala in obstane — obrnjen proti vasi — kot okamenel.

Z nadporočnikom se spogleda, čitam v njegovih očeh, kako sodbo si je naredil o njem.

»Ali ga je granata omamila, ali je od prej blazen! Tam ne sme stati, ubije ga! Sovražnik ga zapazi, izda naju! Pripelji ga sem, s silo, če ne drugače!«

Po vseh štirih se splazim po kanalu, pomolim glavo ven in pogledam na vas, kamor on gleda. Siv dim se meša nad vasjo s črnim, v to maso dima plane iz vasi naglo eden za drugim nov steber črnega dima, posveti se, čez trenutke čujem pok za pokom, vsak dim ima svoj pok; iz vsakega novega črnega stebra začne čez nekaj časa padati zdrobljena opeka, kamenje, zemlja, drobci granate nazaj na vas; kot da pada za pest debela toča na z opeko krite, še nepoškodovane hiše, bobni po strehah. Prve hiše v vasi še ni objel dim, razločno jo vidim. Polovica strehe se je sesedla, drugače je videti še nepoškodovana.

Pogledam moža. Prevzame me, da ne morem par hipov spregovoriti besedice. Še nikdar nisem videl človeka, kateremu bi bile v nesreči poteze na obrazu tako

Izza 11. soške bitke: Zavetišče moštva v Tolminu, odkoder se je ob 12. ofenzivi razvil glavni sunek proti Italiji.

roko odpirava oči, čudiva se, čudiva in gledava, gledava, gledava.

Namesto debelega kamena, ki ga naj bi vrgla granata v kanal, leži po dolgem v plitvi vodici, ki teče po kanalu, postaran kmečki očanec.

štirih proti nama, pogleda ne umakne ni za hip od naju, zdi se mi, da narašča čuden sijaj v njegovih bleščečih očeh.

»Ste se prestrašili, kaj? Kaj pa hodite podnevu okoli po poljih? Kaj ne morete ostati doma?« reče nadporočnik.

Grgar, severno Gorice, ki so ga svoječasno zavzeli Italijani, zdaj zopet naš. — Zgoraj: Italijanski infanterist s pištolo-repetirko.

ostro začrtane, še nikdar nisem videl človeka, ki bi mu v nesreči tako trepetale žile na čelu, še nikdar nisem videl človeka, ki bi s tako napetostjo kaj opazoval, z napetostjo, kot da zavisí njegovo življenje od srečnega izida tistega, kar opazuje. Kar bojim se motiti ga.

»Pripelji ga vendar!« postaja nadporočnik nestrpen.

»Oče, pojdite v kanal! Tu vas ubije, opazijo vas, potem smo vsi izgubljeni!« Iztegnem roko in ga primem za suknjo. »Če gledate, ali ne gledate, pomagati ne morete!«

Otrese se moje roke in strmi nepremično na vas.

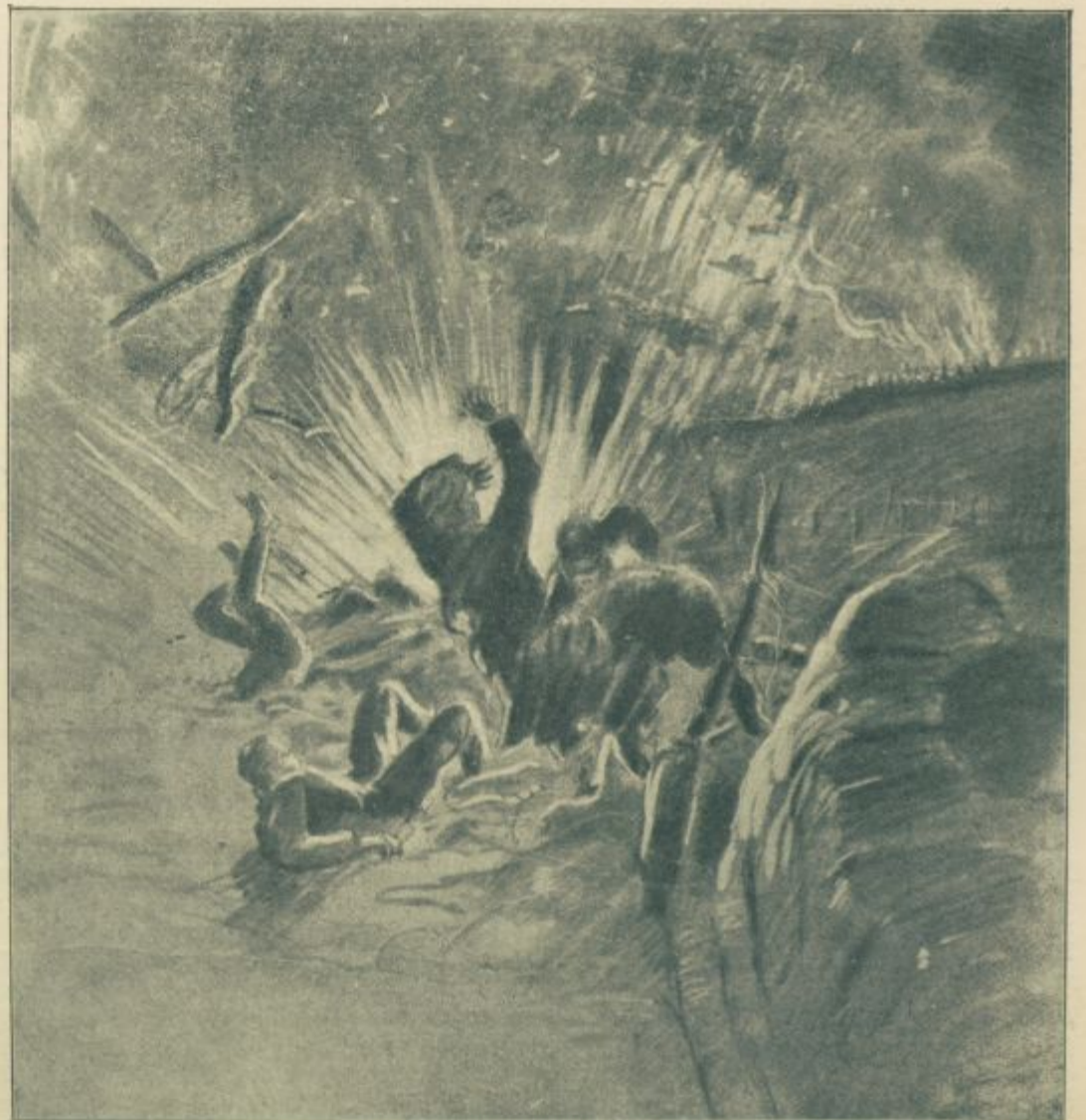
»Oče, bodite pametni...«

Začne omahovati v kolenih, z rokami si pokrije obraz. Ozrem se na vas. Prvi hiši bijejo zadnje minute; trije, štiri črni stebri se dvigajo iz nje; posveti se na njej na več mestih, novi črni stebri se dvigajo iz nje; čujem, kako poka tramovje, kako se ruši zid, kako pada kamenje in opeka iz stebrov na sosednje hiše; v gost, črn dim je vsa zavita, bojim se, da ne bo sledu o njej, ko se razkadi dim.

Stegnem obe roki, da prestrežem starca, ki omahuje, in ga ponesem v kanal, na varno. Ali hipoma si opomore in se obdrži na svojih nogah, zravna se, roke sunkoma odtrga od obraza.

Izraza na njegovem obrazu, vseh s krvjo zalitih oči, bolestitih potez okoli ust, ne pozabim nikdar.

»Hiša... moja hiša...« bolešno jekne, nato oddrvi, kot da mu gori pod nogami, proti vasi.

Na življenje in smrt — za goriška tla.

»Oče!« še obupno zavpijem za njim, pa me ne čuje.

»Blazen je, zakaj ga nisi pridržal? Izda naju sovražnemu topništvu!« se hujuje nadporočnik.

»Pravkar sem videl, kako je uničilo topništvo njegovo domačijo...« rečem počasi.

Nadporočnik molči.

Pod Učko goro.

(Dalje.)

Slika iz časa francoske vlade. — Lea Fatur.

IV.

Solnce se spušča žareče v zaton. Hrasti zatrepečejo po gorah, skale žare, morje, otoki, oblaki. Vse plava v čudovitih utrinkih rdečkaste luči. Jadra po morju so kakor prikazen sanj, borne ribiške vasi med skalami obrežja se izpreminjajo v čarovita mesta.

Tudi vrh jambora v skritem zalivu pod Moščenicami žari, pa ga ne vidi topničarka, ki plava proti Promonturi iskaje izginate barke. Zakrivajo jo bukve in velikanski kostanj ob ovinku, ki zapira in skriva vhod v zaliv.

Na krovu je živahno. Jadra so povezana. Mornarji in ribiči razkladajo in nakladajo. Vsi govore en jezik, vseh obrazi nosijo pečat teh krajev, vsi se ozirajo zaljubljeno v mladega kapitana, ki izprašuje, pripoveduje, zapoveduje: kam bale sukna, bombaža, vreče kave, sladkorja in inozemskih dišav.

»Carinar hodi na Preluko? — Navijem mu ušesa, tako mi Boga! — Varujem naj se? — Ustrele begunca? — Imeti nas morajo. In moja mati? — Še nocoj jo hočem videti, moja mati je, vdova je neboga. In moj brat? — Ne vidiš ga, Rok?

Suhomlinov, bivši ruski vojni minister, proti kojemu se vrši razprava radi mnogih vojnih zločinov, s katerimi so v zvezi neuspehi ruskih čet na bojiščih.

— Ne? — Čudno. Včasih me zaskrbi. Vendar vem, da ni še v letih vojaške dolžnosti — tačas pa fantje: Veje od gora, prihaja od morja. Ne bo strašil več dolgo tukaj Francoz. Združijo se Anglija, Španija, Avstrija in Rusija — ni nas pozabil naš stari car. Če nima Avstrija

morja, nima življenja, mi smo odrezani od svojega srca. Fantje veseli! Krasne so poti po morju, krasno je naše življenje. Drugi naj sade brokole, drugi naj beže v gore. Hej, kako hite angleška jadra! Hej, kako žvenklja angleško zlato! Zakaj si ne bi pomagal, dokler si mlad, zakaj ne bi kljuboval, dokler te sili k temu uporna kri? — Kdo bo zapovedal sinu morja njegove poti? — Sam hitiš rad v vihar!

Anton Buščaj

iz Dobropolj, padel v bojih pri Asiago na italijanskem bojišču 10. junija 1917. Na svidenje nad zvezdami!

Jožef Hribernik

iz Št. Ilja p. Sl. Gradcu, umrl, zadet od granate, v Rifenbergu pri Gorici 19. maja 1917. Nepozabljen tudi onkraj groba!

Napoleon je zaprl z mogočno besedo morje. Na Angleškem propada trgovina, drugod pogrešajo bombaž, blago iz kolonij. Na Francoskem izdelujejo sladkor iz pese, grozdja, koruznih stebel, javorjevega soka, kavo kuhajo iz korenin in žira, učenjaki izkušajo nadomestiti indigo, napisane so nagrade za iznajdbe domačih nadomestkov za uvoženo blago, veliki cesar in vojskovodja je postal trgovec in tvorničar, umni gospodar razmetava milijone narodnega premoženja in krvi, da doseže, kar mu narekuje slepo sovraštvo.

Sežiga zaplenjeno angleško blago pred oblastniki in ljudstvom, sežigajo v Ljubljani in v Trstu, na Reki. Ljudje gledajo, kako se izpreminja v pepel, kar bi varovalo golote in mraza — gledajo in proklinjajo v srcu: kaj ni dobro delo protiviti se takemu grehu?

Naj se klanjajo knezi, naj trepečejo ljudstva! Marko kljubuje, bo kljuboval, dokler ne odide oblastni tujec.

»Ustrele nas? — Dobiti nas morajo...« Hrupno se nasmeji kapitan, nasmejejo se ribiči in moštvo. Toda utihnil je Marko, utihnil so možje... Zvonik nad morjem, rjave oči rode hrepenenje, da bi gledal, dete v naročju, izpod trsja za jadrani, ki hite v neznano daljavo. Rjave oči so sledile mornarju tja preko morja, priklicale so ga nazaj.

»Fantje,« pravi Marko, »razumete, da moram pozdraviti mater in nesti zaročnici prstan. Razumete? — Dobro. O polnoči odrinemo. Toda čujte! Da me ni do polnoči, ne čakajte, da slišite kaj sumljivega, odjadrajte. Primorci ste — vsem vam je zapisana smrt. Kapitan je v moji odsotnosti Jure, odpeljem se s tvojim čolnom, Rok.« —

Rokov čoln drči po valovih. Vstaja tramontana, Nika zavija razvaljeno glavo v sivi mrak, nad Veprincem zažari zvezda. In tam nad morjem se zasveti luč, srebrno se razlije nad valovi...

Domači zvon!...

Ribič v čolnu sname klobuk, se klanja: »Zdrava mati milosti, zdrava zvezda Trsatska! Sveti nam ubogim mornarjem, vodi nas srečno v pristan! Zdrava hiša očetova, dom stare čednosti in skromnosti! Zdrava nemila mati, ki si kriva, da ti bledi po

nevarnostih sin, da mu zamira srce hrepenenja...«

Sladko zadiši preko valov. Trta cveče... Dehti bosiljek... Mimo hite ljubljani bregovi. Sive mreže, razpete okrog vasi, se izpremene v velikanske plaste smrtonosne bele žene, Lovrana je kakor dom volkodlakov in širna gladina s posamnim jadrom, ki brodi po nji, je kakor pokrajina iz drugega sveta.

In vse je tiho razen šumenja morja o junakih, ki so umirali zanj — na njem. Poslušaj sin morja znano pesem, odgovarja glasno: »Kaj mi poješ o minulem? Ljutejši nego nekdanji je današnji boj zate. Tvoja straža smo — a zdi se, da boš skoraj naš grob. — Da bi ne pel nikdar, da nas je minula slava in poštenje, da nam je zamrl rod in jezik. Ne, Boga mi! Dokler stojita Učka gora in Kastov grad, tako dolgo se bomo upirali tuji oblasti in poginu!«

Naglo se pode pred Markovimi misli slike prošlosti, upi prihodnosti. Šolal se je v Senju in v Dubrovniku. Goreča mlada duša je spoznala, da je narod, živeč neznan in neslavljen ob Adriji, kraljevič Marko, ki spi, ki vstane. Kakor pesnik v Ljubljani, kakor mnogo vročih zanešenih duš, je veroval v Napoleonovo poslanstvo, v vstajenje Ilirije. Marmont si je bil osvojil hitro srca. Mož, blag in pravičen, ki je gorel za zapuščeni narod, ki je cenil njegov jezik, vpošteval njegove navade. Toda bil je en sam Marmont! Nade Ilircev v Napoleona so se razpršile hitro — počasi, a vstrajno bo prodiral francoski jezik, gladek in nevarnejši od okorne nemščine, povsod so nastavljeni tujci — uvedene so tuje postave — v svojem domu ne veš več kam.

Morje toži: Ni kruha od tujca, Marko. V sebi iščite, Ilirci, ne v drugih, moči.

Ruski car Nikolaj II., sedeč na štoru drevesa, ki ga je sam posekal; zadaj vojaška straža. On, ki je tolikim podpisal prognanstvo, je danes sam — prognanec...

V sebi?! Bridko, žal. Kdaj prevzame razcepljene veje velikega drevesa zavest skupnosti, ko ne ve še brat za brata? Začudili so se Trogirski, ko so slišali govoriti avstrijske vojake v njihovem jeziku, tako malo so vedeli, da žive ramo ob rami z njimi bratje. Le malo kdo ve še,

Cesar Viljem (ob desnici) na obisku pri kralju Ferdinandu v bulgarski prestolnici. Nemškemu cesarju so Bulgari poklonili velikanski šopek cvetic.

da se skriva pod različnimi imeni narodov ena velika skupina — a da prešine vse zavest skupnosti, kaj ne bi nastala država močnejša od Francije, močnejša od razpadlega rimskega cesarstva? — Ali kdaj, kako naj prešine zavest skupnosti razdeljene, ki so pozabili celo ime svojega jezika, ki se poslužujejo zdaj v občevanju z drugimi narodi nemškega, italijanskega, francoskega, dočim se mu izgublja neizmeren in neprecenljiv zaklad prastarega lastnega, ki je bil uveden in poznan v knjigi, ko še ni bilo sledu pismenosti narodov, ki se širijo zdaj bahato ob tej obali . . .»

Na Helenino, preteklo leto, je obiskal Kastico Hrvat iz Zagreba. Marko je govoril navdušeno, kako prihaja pod Francozi narodni jezik v veljavo, kako se bliža uresničenje negotovih sanj: Ilirija vstaja. . . Kako se zbira v Ljubljani vse, kar gori za svoj jezik, z mrzlično naglico se pišejo knjige, se odpirajo šole . . .»

Nasmehnila sta se oče in izkušeni priletni gost. Oče je rekel: »Sad je dober, samo če pade zrel od drevesa — ideje morajo živeti dolgo v narodu, morajo prekvasiti vse njegovo telo, preden se oživotvorijo.«

»In ravno ti Kranjci,« je dostavil Hrvat, »kak narod vam je to? — Kranjec ni srečen, če ne zna švabskega, po njih misli je višek vse izobrazbe v tem, da govore nemški. Poznajo vam silno natančno vsako vas v rimskem cesarstvu, ne vedo pa, kod se pride v Karlovec, kje je Granica. Zdaj, ko je začela francoska vlada iz najbolj priprostega ozira poučevati v šoli v slovenskem jeziku — zdaj vam pošiljajo Kranjci svoje otroke v Gradec in na Dunaj, da se nauče dragocene nemškega jezika. To je narod dvoživka, to ni tič ne miš. — Vam pa, mladi

prijatelj, ni treba misliti, da so prišli Francozi sem, da bodo uvajali ilirščino kot glavni deželni jezik v urade. Še v Italiji mora biti uradovanje francosko, tu pri vas je zdaj smoter, da se nauči narod francoščine, drugo pride samoobsebi. Že zdaj mora voditi matrike vsak župan francosko, na nobenem važnem upravnem mestu ne sedi domačin, in čez deset let bo govorila vsa Ilirija francosko, kakor govori že zdaj vsa Ljubljana. Ko bi bil guverner Marmont sam vladar Ilirije — bi bilo marsikaj bolje — toda Napoleon ne zaupa svojemu najboljšemu prijatelju; kar dela Marmont, poročajo na tajnem cesarju vohuni; mu podtikajo samopašne namene — in Napoleon hoče biti sam hvaljen in češčen. Zato vam pravim, Marko: vsi ti poleti misli, vsa ta francoska slava se bo končala žalostno, ostalo bo, kar se bo razvijalo počasi iz korenine, ki je jela poganjati tako bujno.«

Bo tako morje? Ne bo zaman kipeča želja in trudno delo, bo žel vnuk, kar seje v potu ded? — Ali preminemo brez spomina in slave?

Šumelo je morje: Glej navzgor! Luč gori na svetem Trsatu, v Kastvi, nad Preluko. Čuje svetišče, čuje mesto, čuje vas — vse te pričakuje, Marko . . . Gleda sveta Devica raz Trsat na morje, varuje nji priporočene duše, mati gleda na morje, vzdihuje, moli za sina. Zdaj sede pri ognjišču v Bedini hiši, Beda bere iz svete knjige, Kata prede, Vida dušica plete, pogleduje opančice v dedovi roki — mnogo jih raztrže dušica, ko hiteva na Kuk, da pogleduje za jadrani. Nocoj pa ne sluti, da prihaja Marko . . .

Naša cesarica na gradu Wartholz. 1. cesarica Zita, 2. nadvojv. Adelajda, 3. cesarjevič Oton, 4. mati cesarice, 5. in 6. cesaričina brata princa Feliksa Parmski in Siksta Parmski.

Dremlje Veprinac, Učka, Lisina gora. Zapira se nageljnov cvet. Ne zapro se Vidine žarne oči, ne spe negodni dečki in stari možje v Kastvi. Sede pred vratmi, se pogovarjajo o beguncih v gorah, o beguncih na morju — in žal je starim, da ne morejo za njimi, dečki se dogovarjajo, kako ubeže tudi oni, ko pride čas.

Preluka! Kraj, kjer je videl prvič Vido. Nabirala je rdeče brinje, splašili in podili so malo deklico dečki iz Rukovaca. Napodil je dečke in nabral jokajočemu dekletcu novih jagod, spremil jo je na dom. Nasmehnila se je baba Beda dečku, svetlo so zasijale oči lepe Vidine matere, ded si je pogladil lica. Deček je čutil, da je veliko veselje v hiši radi njegovega prihoda. Še tisti dan mu je mati strogo prepovedala stopiti še kdaj k čarovnici, v zloglasno, nepošteno selo, še tisti dan je sporočila Vidini materi: »Mani se, čarovnica, mojega

dve leti tlačil kakor mōra; slovenski begunci jokajo od veselja, ker jim je zopet vzraslo upanje, da se v doglednem času zopet lahko vrnejo na svoje, četudi porušene domove. Vsa slovenska zemlja je prosta sovražnikove pete, tudi beneški Slovenci so sedaj z nami združeni. Ko bi le naši oblastniki znali z ljudmi tako ravnati kakor gre. Pri beneških Slovencih bi morali sedaj takoj urediti šolske razmere; v te kraje bi morali poslati slovenske učitelje, da bi začeli z domačimi šolami med beneškimi Slovenci, ki dosedaj seveda niso imeli nobene slovenske šole; samo v cerkvi še so slišali besedo božjo v domačem jeziku.

Naše vojne čete pa hite vedno globeje na Beneško. Prekoračile so reko Tilment in pregnali sovražnika z zahodnega brega, dosegli so reko Livenzo. Pravijo, da se Lah zbira pri reki Piava,

vzroka. Poleg veliko tisoč mrtvih in ranjenih so Lah izgubili nad 250.000 vojnih ujetnikov, blizu 2300 topov in cele gore raznovrstnega vojnega blaga. Tako strašno ni bila v sedanji štiriletni vojski tepena še nobena armada. Lah bi morali prositi miru, ko bi ne bilo Američanov in Angležev, ki so jim obljubili pomoč za nadaljno vojskovanje. Tako bo šla morija zopet naprej kot prokletstvo.

Angleži in Francozi na flanderskem in francoskem bojišču napenjajo vse sile, da bi priklenili več nemške armade na ondotno bojišče in s tem nekoliko razbremenili Lahe. Nemci se sovražni premoči tu in tam umaknejo za kak kilometer, vendar kaj odločilnega sovražniki na tem bojišču ne dosežejo; zanaprej bodo seveda še toliko manj, kolikor bodo svojih armad poslali s tega bojišča Lahom na pomoč.

O Rusih se govori, da jih zavezniki zelo silijo, naj prično zopet z ofenzivo, a zdi se, da imajo Rusi sami seboj posla dovolj. Stranke v Rusiji so si še vedno v laseh, ni nobenega enotnega vodstva, Finci se trgajo od države, Ukrajinci hrepene po samostojnosti in v armadi ni nikogar, ki bi imel veljavo, da bi zopet uvedel red med vojne čete. Vendar pa je pritisk zaveznikov tako silen, da na posameznih krajih morda Rusi z Rumuni le poskusijo kak napad, vsekako pa bodo zavezniki zahtevali, da stopi Rusija zopet spomladi v napadalno vojno.

Rusija v rokah delavske in vojaške stranke.

Najnovejša poročila iz Rusije poročajo, da je v notranjih bojih zmagala delavska in vojaška stranka; na čelu te stranke stoji Lenin. Ta stranka zahteva tri stvari: Prvič, da se takoj napravi mir; zato bo nova vlada državam v vojni predlagala skleniti premirje; drugič, da se zemlja razdeli med kmete, in tretjič, da se reši gospodarska kriza. Novi vladi zveste čete so zasedle tovarno za strelivo in brzojavni urad ter s tem dobile vso oblast v roke. To so prve vesti o novi vladi. Ali so resnične, se bo kmalu pokazalo in videlo se bo tudi, ali bo to kaj vplivalo na svetovne razmere, zlasti, ali nas bo kaj približalo mirovnim pogajanjem. Ako nova vlada na Ruskem doseže mir, potem je ona velik blagoslov za Evropo. — Preveč upanja pa nimamo, ker na Ruskem se sedaj vlade menjajo kakor vreme.

Domače stvari.

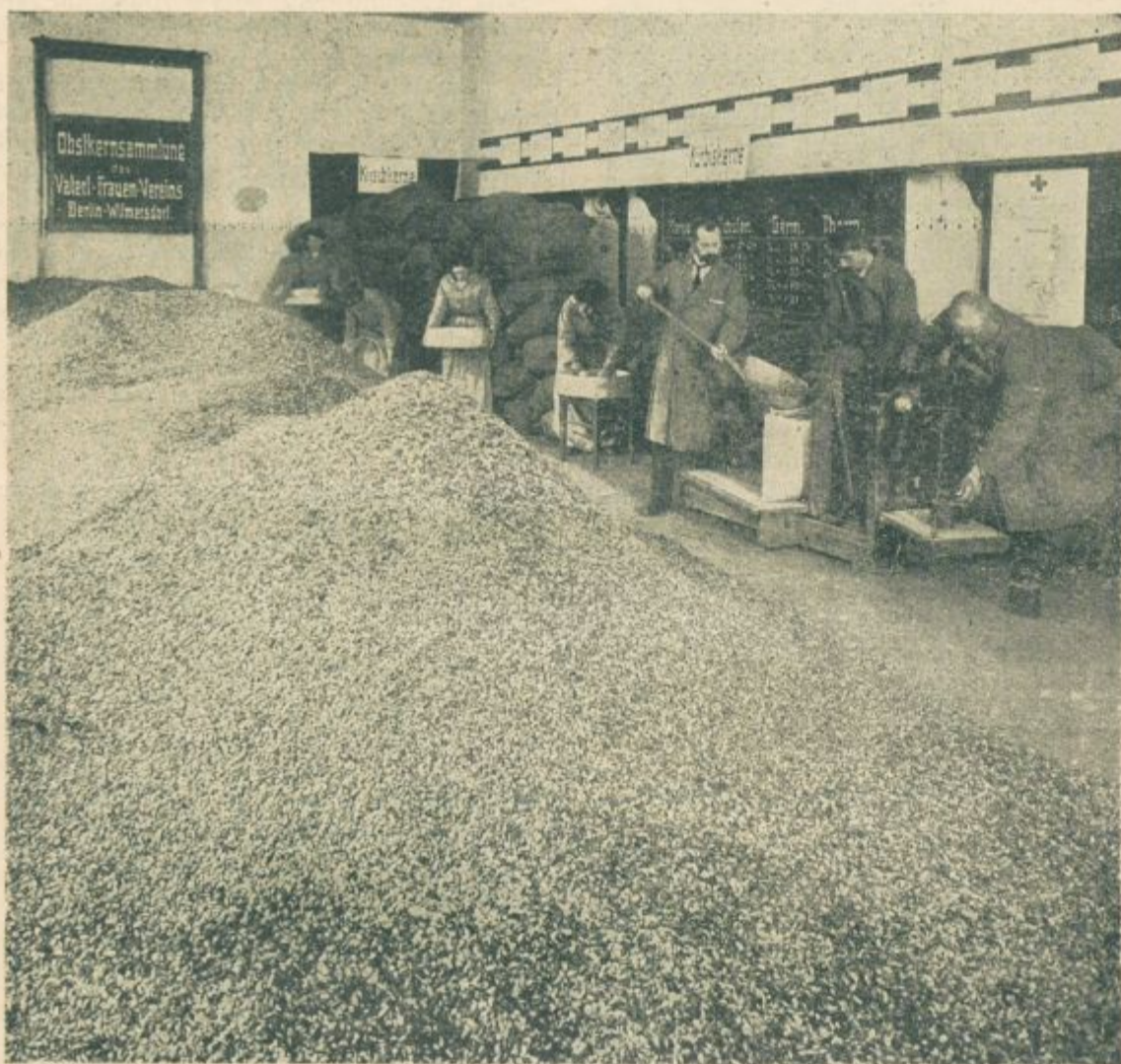
Naš vsakdanji kruh.

(Dalje.)

Od 18. stoletja naprej prevladuje na Francoskem in Angleškem, v južni Nemčiji in po nekaterih kronovinah Avstrije pšeničen kruh.

Pekovski kruh iz drugovrstne ali mešane moke je nekoliko kiselast. Speče se seveda lahko tudi tako, da ni kiselast. Prebavnih 90%. V navadi je v Nemčiji, Avstriji, Rusiji, Švedski in Danski.

Ržen kruh je malo težji ali jako izdaten. Zmes rži, pšenice in koruze dá kruh, ki je okusen in redilen, ki dela rdeča lica in krepak život. Opečen ržen kruh je bil v navadi pri kavi prejšnja leta tudi pri nas. Na Nemškem je v navadi kruh iz na debelo mlete rži, (z otrobi) je skoraj črn, a ima dober okus in redi človeka. Prebavi se 80%. Temu kruhu je bil poprej podoben komis nemških vojakov, ki se je moral umakniti vedno boljšemu kruhu, ker so želodci zdaj bolj razva-

Zbiranje pečkov črešenj in drugega sadja, ki jih na Nemškem podelujejo v olje.

sina, dovolj je, da si mi uničila sestro.« — Še tisti dan je odgovorila Kata: »Kakor sojeno, tako namenjeno.« — Že je bila zavezana skrivnostna vez, katero razreši samo smrt. V cerkvi, na poti, iz dalje v dalj so se pozdravljale oči. In ko je dorastla Katina hčer in je stala na Helenino sama med veselimi plesalci, je stopil k nji Marko, ki je prišel ravno iz šol, poklonil se ji je, peljal jo je na ples in pogovor. (Dalje.)

Po svetu.

Bojišča.

Ves svet gleda te dni na laško bojišče. Nam srca trepetajo veselja, ker je odbit od naših mej sovražnik, ki nas je

kjer se hoče napadalcem postaviti v bran. Drugi so pa mnenja, da se tudi tukaj ne bodo resno branili, ker nimajo od tirolske strani zavarovanega hrbta. Umaknili se bodo torej do Brente ali Adiže. S tem pa bodo morali žrtvovati Benetke, kar bi bil za Lahe strašen udarec.

Da morajo Lahi tako daleč nazaj, je vzrok ta, ker s Tirolskega tudi prodirajo naše čete. Lah se tudi tam ne čutijo na varnem, zato se na vsej črti umikajo. Prodiranje naših čet s Tirolov gre seveda bolj počasi, ker je svet gorat in morajo naši čez 2000 m visoke gore po stezah in robeh, kar je seveda za večje čete velika ovira.

Lahi so v zadnjih tednih grozno tepeni in kaznovani, kakor zaslužijo tisti, ki so hujskali na vojsko brez pravega

jeni in ne zmorejo več tega, kar so zmogli pred sto leti. Nemški komis je bil poprej skoraj tako črn kakor nemški trdi črni kruh, pečen je bil iz moke otrobovke in obilo kvasu, da je ostal dalje časa svež.

Poznamo tudi ovsen in ječmenov kruh, ki sta tudi tečna in okusna — dasi pravi Valjavec, da »gleda iznjega polnores« — ga uživajo v Avstriji, na Navaškem, v Švici, Grškem, Saškem itd. Ječmenova moka meči in kruh se rad razpoči, treba je primesiti kaj.

Cetinjska torta ali kruh iz rue mene koruze - j svež prav okusen, samo posuši se hitro in mesi se težko. Treba je malo primesi, vsaj za kvas. Polovico koruze in pšenice ali rži da izboren kruh. Iz bele koruze je kruh jako lep, ker se pa posuši prehitro, mu je treba primesi. Bel koruzen kruh pečejo v Ameriki, Ogrski, Italiji, sicer peko rumen koruzen kruh tu-

di v teh krajih, pri nas na Hrvaškem, Dolenjskem, Ogrskem. Koruzni kruh poznata tudi Črna gora in Srbija, nekaj turških dežela, Bulgarija in drugi kraji. Razširjeno je mnenje, da je koruzen kruh nezdrav, resnica je ta, da škoduje samo kruh iz plesnivega zrnja, kar je pa tudi pri drugem žitu.

Krompir se primesuje v času pomanjkanja žita obiloma moki in v rednem času zato, da se ne posuši kruh tako hitro. Krompirjev kruh je okusen, če je dobro zamešen in hudo prepečen — vleče se pa rad in plesni in ni za vsak želodec. Bolje je jesti kuhan krompir ali krompirjeve žgance.

Kruh so iznašli baje Egipčani in od njih so se naučili Židje in Hebrejci. Vendar mora biti peka kruha že silno stara. Grki so že pekli neki »Aleksandrov kruh« iz moke, vina, medu in dišav.

Gotovo se je človek seznanil kmalu z obliko jedi, ki se je lahko jedla mrzla, ki se je vzela na lov in potovanje. Naši žganci, polenta, so samo poizkus in nadomestek kruha — naša podlatovica njegova prva stopnja. Naših žgancev ne pozna Nемец, vsaj povsod ne. Zelo verjetno je, da so jeli Slovani peči kruh jako zgodaj.

Oblike kruha niso ne v vseh časih, ne v vseh krajih enake. Istran ima še svoje bige, pinke, pince, beseda »hleb« je večini slovanskih narodov znana kot ime kruha in je mogoče najstarejša. Sicer poznamo zavitke, štruče, pogače, povitice, kolače, zemlje, preste, gibance, regle, trente, kvasenice in drugo.

Na Francoskem je bila najstarejša oblika kruha kroglata in se je imenovala »boule«, od teh so dobili peki ime boulanger. (Na Goriškem kuhajo okrogle velike cmoke z rozinami: »budle«.) Pod Ludovikom XIV. so začeli ceniti skorjo in so jeli peči hlebce in kržiče (štruče).

Zanimivo bi bilo vedeti, koliko kruha

pride v različnih deželah in pri različnih stanovih na leto na glavo. So delavci, ki živijo samo ob kruhu, in so ljudje, ki ga pozobljejo prav malo na dan, ker jim je miza drugače obložena. Vojsna je izenačila tudi to

dilnega črnega kruha in zmernosti v vsem — da se ne vrne nikdar več taka šiba božja na svet.

V lakotnih časih so segali po vsem mogočem, da so pekli kruh: Ošipje jagode, kaura,

Slavnostni sprejem nemške vojske po ruskih Nemcih v Rigi. X Knez Schaumburg-Lippe.

— vendar ne pravilno — dočim mora prebiti ubožec s svojim deležem, si pomaga bogati na mnogo načinov.

Radi se spominjamo belega prazničnega kruha, ki spreminja nekaterim ljudem še danes delavnik v praznik — spomnimo se pa tudi hvaležno, da imamo v teh hudih časih vendar kosček kruha, ko je bilo že mnogo lakotnih let, ko ga niso imeli niti toliko niti takega, in če nam da Bog doživeti boljših časov, ne bodimo prevzetni s kruhom, držimo se re-

koruzni storži, zelni trsi, konjski kostanj, slama, listje, usnje, drevesni lub, kobilice, prst, grah, fižol, peček, dresnove korenine, krompir, posušene gobe, korenine kukovic, žaganje in podobno.

Ta kruh so močili ljudje s solzami... Usmiljenje božje jim je dalo kmalu boljšega in obilega — dala ga bo tudi nam — le zatecimo se z zaupanjem k Njemu, ki živi ptice in lilije, prosimo ga skrušeno:

Daj nam danes naš vsakdanji kruh!

Po ruskem odhodu: Povratek galiških beguncev v Kolomejo.

Razno.

Najboljše zdravilo.

Pred mnogo, mnogo leti je živel na Jutrovem ubog gonjač velblodov, po imenu Abdul Kanin. Težko mu je šlo v življenju in mnogokrat je moral poslušati očitke žene Sobeide, da je namreč ona, hči šejkova, sedaj žena takega reveža.

»Če bi bila jaz v mladosti namesto tebe v glavnem mestu, bi se gotovo priučila drugemu rokodelstvu, kot je gonja velblodov,« je rekla nekega dne.

Abdul Kanin se je opravičil, da je bil ves čas sluga nekega zdravnika in se ni pokazal na cesto.

»Ali je zdravnik biti dobro opravilo?« je vprašala Sobeida.

»Pa še kako,« je odvrnil. »Samo vedeti je treba za dobra zdravila.«

Te besede so spravile Sobeido v razmišljanje. Poznala je zelišča in rastline, ki so jim pripisovali ljudje zdravilno moč; zakaj torej ne bi pozkusila?

Skuhala je pijačo, ki jo je imela za zelo zdravilno.

Nekega dne se je napravila smrtno bolno, stokala je in tarnala, da je letela skupaj vsa sosesčina in verjela, da so ji že štete ure.

Kmalu pa je bila zopet čisto zdrava in je vsakomur pripovedovala, da jo je rešilo neko zdravilo, ki ji ga je skuhal njen mož. On je bil vendar sluga pri nekem slavnem zdravniku!

Ta vest se je razširila kmalu na vse strani. Od blizu in daleč so prihajali ljudje, ki so hoteli imeti dotično zdravilo in ki ga je Sobeida drago prodajala.

Zvedel je to celo sultan, čigar hči je bila težko bolna, pogoltnila je namreč ribjo kost, ki ji je ostala v grlu. Vsi zdravniki so se trudili zaman, da bi ji pomagali, in sultan je v svojem strahu in obupnosti poklical tudi zdravnika, ki so o njem toliko govorili.

Abdul Kanin je bil kaj malo vesel tega povabila, kajti bila je v nevarnosti njegova glava, če ne bo nikakega uspeha. S sultanom se ni šaliti.

Sobeida pa ni bila prav nič potrta radi tega, napravila je moža v najboljšo obleko, založila mu je žepe s stekleničicami čudovitega zdravila in sedaj se je moral hočeš nočeš napotiti v mesto.

Najrajši bi se bil vrgel sultanu k nogam, ali gledal je tako resno, da se mu je takoj zlomil pogum.

Sultan je rekel: »Če ozdraviš mojo hčerko, dobiš, kar boš želel.«

»Storil bom, kar je v moji moči, Veličanstvo... toda kaj, če se mi ne posreči?«

»Če je ne ozdraviš, dobiš petsto udarcev po podplatih in boš veljal za največjega osla v državi.«

S takim tolažbe polnim izhodom je pričel Kanin svoje delo. Peljali so ga v sobo princezinje. Ležala je na divanu smrtno bleda z odprtimi ustmi, ker je sople naporno in težko.

Ko je prišel novi zdravnik k postelji, mu je pokazala s prstom na vratu, kjer jo je tako zelo bolelo.

»Kako bi jo ozdravil, kako bi spravil iz požiralnika proketo kost,« je premišljal Abdul Kanin.

Dal ji je piti svoje zdravilo, čisto prepričan o neuspehu svojega zdravniškega posla.

Nato je prosil, naj ga puste samega s princezinjo.

Naenkrat mu pade v glavo srečna misel: če spravi princezinjo v prisrčen smeh, bi morda vsled tresenja mišic skočila kost sama iz grla.

Ko je ostal sam z bolnico, je počepnil kot opica in začel skakati po sobi in delati tako smešne obraze, da se je princezinja, začetkom sicer presenečena, krasno zabavala in se je morala toliko in tako krepko smejati, da je v resnici skočila kost iz požiralnika.

Hitro je pobral gonjač dragoceno reč in je zmagoslavno hitel ven iz sobe in vpil: »Princezinja je ozdravljena!«

Sultan je takoj pritekkel in ko je videl svojo hčer zdravo in veselo, je vzradoščen ponudil Abdul Kaninu, naj ostane na dvoru

Vrt v Miramaru; tudi tu je priletelo par bomb, ker so ga Italijani smatrali za vojaško važnega.

kot njegov telesni zdravnik.

Zdaj je bil trenutek, ko je Abdul moral povedati svojo skrivnost.

Sultan, ves srečen vsled ozdravljenja predrage hčerke in vesel poštenosti Abdulove, je rekel milostno: »Odpuščam ti, kajti ozdravil in rešil si mojo hčer. Tvoje zdravilo je sicer prazen nič, a tvoja misel je bila, smeh je bil, kar mi je rešilo otroka. Tu imaš možnjo denarja, a povej svoji ženi, da je njena zdravniška umetnost pri kraju, da nočem nikdar več slišati o tem.«

Ves vesel je hitel Abdul Kanin domov,

- Mama, ali Bog ustvarja tudi leve?
- To se razume, otrok!
- Ali se jih on nič ne boji?

pravil Sobeidi o vsem in tudi povedal sultanovo naročilo. Vse stekleničice z zdravilom je vrgel stran.

Prihodnjega dne je kupil mnogo velblodov in iz ubožnega gonjača je postal bogat vodnik karavan.

Misli.

John Lubbock.

Da pospešujemo mir in srečo lastnega doma, se ravnajmo po sledečem:

Vsak dan pomislimo, da nam pride lahko kaj navskriž ali se nam ponesreči. Torej je treba biti pripravljen na to.

Nihče ni popoln, ne pričakuj torej preveč.

Spoznaj naravo vsakoogar in ravnaj z njim po njej.

Veseli se z veselimi, skrbi s skrbečimi. Če si razdražljiv, pridrži svoje besede, če si jezen, ne stori česa prehitro.

Stori vse, kar moreš, da osrečiš druge.

Vzemi življenje od vesele strani.

Občuj s starejšimi spoštljivo in bodi vljuden z mlajšimi.

Bodi prijazen s podložnimi.

Hvali pred drugimi, grajaj pa le med štirimi očmi.

Hvali, kadar le moreš, grajaj samo, kadar moraš.

Miren odgovor večkrat jezo odvrne.

Če si po pravici jezen, ne pozabi, da si bil tudi večkrat po nepotrebnem.

V vseh prijetnih stvareh daj prednost drugim.

Pomagaj bližnjemu naprej, toda ne, da bi se spravil sam v lepo luč.

Kadar le moreš, misli, da delajo drugi v dobrem namenu.

Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!

	<p>Framydol je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.</p>	
	<p>Rydyol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzetje 35 vin. ved.)</p>	
<p>Naroča se pri: IVAN GROLICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.</p>		

Razglednice in večje portretne slike

pokojnega dr. Kreka

ima v založbi uprava Ilustriranega Glasnika (Katoliška tiskarna). — Razglednice stanejo: 1000 kom. K 80.—, 500 kom. K 45.—, 100 kom. K 10.—. Portretne slike: 100 kom. K 150.—, posamezne slike K 2.20. | Ves dobiček je namenjen skladu **spomenik**. Z ozirom na za Krekov požrtvovalen namen je želeli, da naroče vse slovensko čuteče trgovine omenjene razglednice ter da opozarjajo občinstvo nanje. Prodajna cena posameznim razglednicam je 14 vin.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR